

**بررسی ضوابط تعیین نوع و میزان مجازات تعزیری
به اعتبار جانی و جنایت در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران**

نویسنده:

محمد اسدی

کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه قم

فهرست مطالب

عنوان صفحه

..... فهرست اختصارات

..... مقدمه

فصل اول: کلیات و مفاهیم

..... ۲۳ گفتار اول: دسته بندی مجازات اسلامی

..... ۲۵ گفتار دوم: تفاوت حد با تعزیر

..... ۲۷ گفتار سوم: مفاهیم

..... ۲۷ ۱. مفهوم شناسی تعزیر

..... ۲۷ ۱-۱. تعزیر در لغت

..... ۲۹ ۲-۱. تعزیر در اصطلاح

..... ۲۹ ۱-۲-۱. تعزیر در اصطلاح فقها

..... ۳۵ ۱-۲-۲. تعزیر در روایات

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۲. مفهوم شناسی حد	۴۰
۳. مفهوم شناسی جانی و جنایت	۴۱
۴. مفهوم شناسی فردی کردن مجازات	۴۲
گفتار چهارم: انواع مجازات تعزیری	۴۴
انواع تعزیر به اعتبار و بنده کفر و مجازات	۵۴
۱. تعزیر علیه تمامیت جسمانی	۵۴
۲. تعزیر علیه تمامیت روحی-روانی	۵۴
۳. تعزیر با اعمال مجازات سالب آزادی و مجازات مبدعه آزادی	۵۵
۴. تعزیر به وسیله کیفر مالی	۵۷
فصل دوم: ضابطه تعیین نوع و میزان مجازات تعزیری، اعتبار جانی	
گفتار اول: فردی کردن مجازات	۶۴
بند اول: مراحل فردی کردن مجازات	۶۵
۱- فردی کردن تقنینی	۶۵

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۲- فردی کردن قضایی	۶۷
۱-۲. وضعیت فردی، خانوادگی، اجتماعی مرتکب و تأثیر تعزیر بر وی	۶۷
۲-۲. سوابق متهم	۶۸
۱-۲-۲. ممنوعیت معافیت از کیفر	۶۹
۲-۲-۲. ممنوعیت در تعویق صدور حکم	۶۹
۳-۲-۲. سوء سوء از تعلیق اجرای حکم	۶۹
۴-۲-۲. ممنوعیت مجازات	۷۰
۵-۲-۲. پیش‌بینی اشد مجازات، به‌طور وجود سابقه محکومیت در برخی مواضع	۷۰
۳-۲. عنصر روانی جرم	۷۱
۱-۳-۲. سبق تصمیم	۷۱
۲-۳-۲. انگیزه شریانه	۷۱
۴-۲. زمان و مکان	۷۲
۵-۲. شیوه ارتکاب جرم	۷۲
۶-۲. نقش بزه دیده در ارتکاب جرم	۷۳
۷-۲. پرونده شخصیت مجرم	۷۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۵	۳- فردی کردن اجرائی
۷۶	۴- فردی کردن قضایی- اجرائی
۷۶	بند دوم- مظاهر فردی کردن مجازات
۷۶	۱- تشدید مجازات
۷۸	۲- تخفیف مجازات
۷۹	۳- تعلیق مجازات
۸۰	۴- آزادی مشروط
۸۱	۵- تبدیل مجازات به اقدامات اصلاحی و تأمینی
۸۳	۶- عفو مجازات
۸۴	گفتار دوم: ضوابط تعیین میزان مجازات تعزیری به اعتبار جانی
۸۴	بند اول- میزان تعزیر در اطفال
۹۰	بند دوم- میزان تعزیر در بزرگسال
۹۱	الف- روایات
۹۴	ب- اقوال فقها

فهرست مطالب

عنوان _____ صفحه

ج- قول برگزیده در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ۱۰۲

فصل سوم: ضابطه تعیین نوع و میزان مجازات تعزیری به اعتبار جنایت

گفتار اول: جرائم مستوجب حبس ۱۰۷

بند اول جرائم مستوجب حبس ابد ۱۱۰

۱- کسی که دستم قتل شخصی را بدهد (آمر به قتل) و شخص اجبار شده عاقل و بالغ

باشد ۱۱۰

۲- کسی که شخصی را بکشد و دیگری او را کشته است ۱۱۲

۳- کسی که دو بار حد سرقت بر او جاری شده و برای بار سوم دزدی کرده است ۱۱۵

۴- زن مسلمان هرگاه مرتد شود ۱۱۶

بند دوم جرائم مستوجب حبس غیر ابد ۱۱۹

۱- در دعاوی مالی ۱۱۹

۱-۱. حبس بدهکار متمول که از ادای دین خود امتناع می کند ۱۱۹

۲-۱. حبس کفیل ۱۲۰

۲- در آنچه که بازستانی حق متوقف بر آن باشد ۱۲۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲۲	۱-۲. مردی که زنش را ایلاء کند و از رجوع به امر زناشویی و یا طلاق امتناع ورزد.....
۱۲۳	۲-۲. حبس مظاهری که از رجوع و یا طلاق امتناع ورزد.....
۱۲۴	۳-۲. آنچه که نیابت پذیر نیست.....
۱۲۵	۴-۲. حبس در مورد قتل.....
۱۲۵	۴-۱. حبس متهم به قتل.....
۱۲۶	۴-۲. حبس فراری دهنده نانل.....
۱۳۰	بند سوم- تعیین مقدار حبس در قوانین جزائی.....
۱۳۱	بند چهارم- تعیین مقدار حبس با توجه بدروايات.....
۱۳۲	گفتار دوم: جرائم مستوجب تبعید.....
۱۳۳	بند اول- ادله تبعید.....
۱۳۴	بند دوم- موارد تبعید به اعتبار جنایت.....
۱۳۴	۱- محاربه.....
۱۳۵	۲- زنای غیر محصن.....

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۳- قیادت (قوادی)	۱۳۶
بند سوم- ضابطه تعیین نوع مجازات تبعید به اعتبار جنایت	۱۳۹
بند چهارم- ضابطه تعیین مقدار مجازات تبعید	۱۴۴
الف- مدت، زمان تبعید از نظر فقها	۱۴۴
ب- مدت زمان تبعید در قانون مجازات اسلامی	۱۴۵
گفتار سوم: جرائم - تب - ب مجازات مالی	۱۴۵
بند اول- بیان دو دیدگاه در این مآله	۱۴۵
بند دوم- ادله جواز تعزیر مالی	۱۴۶
۱. اولویت قطعی	۱۴۶
۲. اطلاقات ادله حکومت و ولایت فقیه جامع الشرایط	۱۴۷
۳. اطمینان عقلی مورد وثوق	۱۴۷
بند سوم- اقسام تعزیر مالی	۱۴۸
بند چهارم- برخی از ضوابط تعیین مجازات مالی به عنوان تعزیر	۱۴۹
بند پنجم- ضوابط تعیین میزان مجازات مالی	۱۵۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵۳	نتیجه گیری
۱۵۶	فهرست منابع

www.ketab.ir

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على خير خلقه محمد وآله الطاهرين

از اهداف تشريع احكام الهی، دعوت مردم به قسط و عدل و هدايت جامعه به طرق امن و امان است تا انسان‌ها بتوانند به كسب فضایل و نفی رذائل و سير الى الله و مقام قرب الهی كه مقصد اعلاى آفرينش است، بيرازند و چون احكام الهی به تنهایی در همه نفوس مؤثر واقع نمی‌شود، لازم است در كنار آن، بشارت و انذار قرارگیرد تا انگیزه حرکت مردم در انجام آن‌ها تأمین شود. از آنجا كه بشارت و انذارهای اخیری، ای بازداشتن گروهی از مردم از اعمال خلاف و وادار کردن آن‌ها به انجام وظایف فردی و اجتماعي كافی نیست، لازم است مجازات‌های دنیوی برای کسانی كه از حدود الهی تجاوز می‌كنند و حق و عدالت را زیر پا می‌نهند، تعیین گردد؛ تا ضامن اجرای این احكام در میان کسانی شود كه تربیت كافی دینی و تقوى الهی را نداشته‌اند. بدیهی است كه از میان مجازات‌ها، یعنی حدود، قصاص، دیات، كفاره و تعزیرات، تنها قسم آخر است كه می‌تواند در مقابل زمان‌های مختلف و طبع‌ها و جرائم متنوع، انعطاف‌پذیر باشد و دست حاكم با در نظر گرفتن مصالح افراد و جامعه، در تعیین نوع و میزان آن باز گذاشته شده است و چون تعزیرات بخش عمده‌ای از مجازات‌ها را تشكيل می‌دهد و امروزه شاهد فقر علمی بسیار در این زمینه هستیم، تحقیق در آن و شناسایی نگاه و مسائل مربوط به آن، می‌تواند ما را در حل بسیاری از مشكلات روزآمد جامعه یاری دهد.

محمداسدی - کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه قم